

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
IČO:	47813121
Projekt:	OP VK 1.5
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	Technologie grafiky III
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Technologie grafiky III, 3. ročník
Sada číslo:	B-04
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	03
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_B-04-03
Název vzdělávacího materiálu:	Akryl
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Lenka Kašpárková

Akryl

Plán učiva

- Vznik a vývoj akrylu.
- Složení a druhy barev.
- Přednosti akrylu.
- Nevýhody akrylu.
- Technika malby.
- Podložky.
- Štětce.
- Média (aditiva).
- Otázky pro zopakování učiva.

Akryl

Vznik a vývoj

Akrylové pryskyřice byly objeveny už v polovině 19. století, ale až ve 30. letech 20. století vznikají první akrylové barvy. Zatím jen v pastelových odstínech a s mnoha zápornými vlastnostmi, jako je rychlé tuhnutí a neschopnost pojiva vstřebat větší množství pigmentu.

Průlom nastal až kolem roku 1949, kdy byly vyrobeny akrylové barvy ředěné terpentýnem, které se mohly míchat s barvami olejovými. Už v této době s akrylem hojně experimentují abstraktní umělci z Ameriky. Akrylové barvy, které schnou mnohem rychleji než barvy olejové, se pro ně staly vhodným médiem. Jejich obrazy byly malovány na velká plátna, která pokrývali množstvím barevných ploch.

Z řady umělců, kteří ve 40. a 50. letech hojně experimentovali s akrylem, můžeme jmenovat například Marka Rothka (1903 – 1970). Tento ruský rodák žijící v Americe byl jedním z předních představitelů abstraktního expresionismu.

Kolem roku 1955 se akryl dočkává další změny, na trh jsou uvedeny akrylové barvy se stálým pigmentem a ředitelné vodou. Je to další krok k masovému rozšíření akrylu mezi výtvarníky.

Akryl si velmi oblíbili také představitelé pop-artu, kteří rádi využívali nových výtvarných technik a materiálů (Andy Warhol, Roy Lichtenstein).

Průkopníkem akrylu v Evropě se počátkem 60. let 20. století stává Angličan David Hockney, který akryl objevuje při své návštěvě ve Spojených Státech.

Na konci 20. století pak začali malíři na celém světě používat akrylové barvy v široké a různorodé míře.

Obrázek 1: Morris Louis "Ambi IV" akryl na plátně, 1998.

Složení a druhy barev

Pojivem akrylových barev jsou akrylátové pryskyřice. Je to syntetické pojidlo, které tvoří emulze velmi jemných částic pryskyřice ve vodě. Barvy jsou ředitelné vodou, po zaschnutí však nerozpustné. Barvy schnou rychle a najednou, jsou pružné a odolné. Ani po dlouhé době nijak nemění své odstíny a vzhled.

Akrylové barvy lze zakoupit v tubách, ty jsou vhodné pro pastózní malbu, řidší barvy se prodávají v kalíšcích a tekuté barvy ve skleničkách. Ty se hodí pro lazurní, průsvitnou malbu (připomínající akvarel) nebo pro práci s perem. Barvy obvykle kupujeme hotové, ale je možné si je připravit mícháním základní akrylové emulze s pigmenty v mixéru. Akrylové barvy obvykle po zaschnutí lehce změň odstín, ztmavnou.

Přednosti akrylu

Na akrylu si umělci nejvíce cení **všestrannosti** (akrylovými barvami můžeme malovat mnoha způsoby: alla prima, na pokračování, akvarelovým způsobem, pastózně atd.)

Nespornou výhodou je také **ředitelnost vodou**, takže při práci nevznikají žádné nepříjemné výpary z ředidel.

Akrylové barvy rovněž vynikají velkou **stálostí** a **odolností** vůči vlhkosti, povětrnostním vlivům, ale také vůči stárnutí.

Barvy **schnou rychle** a **najednou**, takže nedochází k pnutí, které je typické pro nerovnoměrné schnutí např. olejových barev. Díky tomu akrylové malby obvykle nepraskají. Barvy zasychají při běžných podmínkách v tenčí vrstvě cca 15 minut, v silnější vrstvě až několik hodin. Záleží také na teplotě a vlhkosti prostředí.

Nevýhody akrylu

Pro některé způsoby malby může být rychlé schnutí barev nevýhodou. V takovém případě můžeme do barev přimíchat zpomalovač schnutí (retardér), nebo můžeme barvy občas přestříknout vodou z rozprašovače. Štětce během práce vymýváme nebo je namáčíme do vody, protože rychle zasychají a barva jde velmi špatně dolů.

Technika malby

Práce s akrylovými barvami je velmi různorodá. S řídkými barvami můžeme malovat lazurně (podobně jako s barvami akvarelovými). S barvami v tubách pracujeme podobným způsobem jako u tempery či olejomalby.

Krycí malba- podobná práce jako s temperou, jakákoliv přemalba skryje barvu pod ní.

Pastózní malba- malba hustým akrylem (přímo z tuby) s viditelnými tahy štětce. Výhodou je, že i silné nánosy barvy rychle schnou (na rozdíl od oleje).

Transparentní technika- nanáší se řídké barvy mokrým do mokrého, nebo se používá přemalba suchých vrstev barvy lazurami (technika je velmi blízká akvarelu).

Alla prima- bezprostřední, svěží malba „na jedno sezení“.

Vrstevnatá výstavba- malba ve vrstvách s použitím lazur

Strukturální malba- pojivo akrylu je podstatě disperzní lepidlo, do kterého můžeme přimíchávat různé příměsi (písek, piliny, drobný štěrk, sádku apod.) a nanášením této hmoty vytvářet na podložce struktury. Díky lepivosti akrylu, můžeme také přímo do nánosu barvy vlepat drobné předměty (listy, textilie, kůru stromů, papír, obrázky.), takže akryl můžeme kombinovat i s koláží.

Dále je možné tyto postupy navzájem kombinovat a také s barvami různě experimentovat.

Podložky

Lze malovat na jakýkoliv materiál:

Různé druhy papírů, lepenka, plátno, které by mělo být natřeno akrylovým šepsem, dále sklo, dřevo i dřevovláknité desky, kov, kámen, lepenku apod.

Štětce

Pro pastózní malbu používáme ploché, štětinové štětce a pro lazurní techniku kulaté měkké štětce s jemnými chlupy.

Média (aditiva)

Akrylové barvy mají po zaschnutí hladký, polomatný, skořápkovitý vzhled.

Vzhled barev lze upravit různými aditivami (médii), jako jsou např.:

- zpomalovače schnutí (retardéry);
- lesklá média – barvy mají po zaschnutí jemný jas a větší lesk;

- matná média – obsahují vosk nebo silice, po zaschnutí má barva matný povrch, který neodráží světlo;
- gel pro zvýšení hustoty – používá se pro techniku impasto, tvorbu struktur a kombinace s koláží;
- přípravek pro zvýšení tekutosti barev- ředí barvy, aniž by jim ubíralo barvicí sílu a ovlivňovalo výslednou podobu barev po zaschnutí.

Otázky a úkoly k zopakování učiva

1. Kdy a kde vznikla technika akrylové malby?
2. Kteří malíři byli průkopníky malby akrylem? Vyhledej reprodukce jejich obrazů.
3. Jaké vlastnosti, výhody a nevýhody má akrylová malba?
4. Na jaké podložky se dá malovat akrylem?

Seznam použité literatury

- ŠTOLOVSKÝ, A.: *Technika barev*. Praha: SNTL, 1990. ISBN 8003003059.
- LOSOS, L.: *Techniky malby*. Praha: Avicenum, 1994. ISBN 80-85277-03-4.
- ŠTURC, K., NEVAŘIL, M.: *Techniky malířské a kašérské práce*. Praha, 1985.
- RAMBOUSEK, J.: *Slovník a receptář malíře – grafika*. Praha: SNKLHU, 1953.
- SMITH, R.: *Encyklopedie výtvarných technik a materiálů*. Praha: Slovart, 2000. ISBN 80-7209-758-X.
- SLÁNSKÝ, B.: *Technika v malířské tvorbě*, Praha: SNTL, 1973.

Obrázky:

- Obr. 1.: http://3.bp.blogspot.com/_jRrPn4p8Phw/TTWMLnWgBnl/AAAAAAAAAXA/U1gC7VetI94/s1600/morris+louis.jpg